

Periodisme de Viatges

Codi: 104976

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	3	2
2501933 Periodisme	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Santiago Tejedor Calvo

Correu electrònic: santiago.tejedor@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

David Rull Ribó

David Revelles Soriano

Prerequisits

Assignatura optativa del Grau de Periodisme -quart curs-. Es requereix que l'estudiant tingui un domini avançat de les rutines de producció periodística en diferents mitjans (premsa, ràdio, televisió i internet), així com un coneixement detallat de l'actualitat informativa. Capacitat de llegir, analitzar i resumir textos de diferents mitjans de comunicació i suports.

Objectius

Els objectius principals de l'assignatura se centren en que els estudiants:

- a) Coneguin les característiques, els orígens, els principals autors i obres de l'especialització del periodisme coneguda com "Periodisme de viatges".
- b) Analitzin els principals projectes i els productes de referència en el sector.
- c) Practiquin la creació d'iniciatives i/o continguts emmarcats en aquest àmbit d'especialització.

Competències

Periodisme

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Conèixer i aplicar els fonaments teòrics i pràctics de l'escriptura i la narrativa periodística i les seves aplicacions en els diferents gèneres, mitjans i suports.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Identificar les tradicions periodístiques contemporànies catalana, espanyola i internacional i les seves modalitats d'expressió específiques, així com la seva evolució històrica i les teories i conceptes que les estudien.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.
- Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
4. Comparar les diferents tradicions en el tractament de la informació especialitzada.
5. Comunicar en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació la narració periodística especialitzada en informació mediambiental i de viatges.
6. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
7. Conceptualitzar les teories i les tècniques del periodisme especialitzat.
8. Demostrar un coneixement pràctic del periodisme especialitzat
9. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
10. Distingir les teories de l'escriptura i la narrativa periodística per aplicar-les a les diferents especialitats temàtiques informatives.
11. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
12. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
13. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
14. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
15. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

16. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
17. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
18. Utilitzar els recursos de comunicació interactiva per processar, elaborar i transmetre informació en l'elaboració d'informació de caràcter especialitzat.
19. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
20. Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Continguts

Part 1. L'aventura del "viatjar"

- El viatge com a eina informativa, formativa i comunicativa.
- El viatge a l'"alteritat": Conceptes bàsics d'antropologia.
- El viatge al "coneixement": Aprenentatge i creació.
- El viatge al "passat": Conceptes bàsics d'arqueologia.
- El viatge a la "natura": Periodisme mediambiental.

Part 2. Història del periodisme de viatges.

- Història del periodisme de viatges.
- Viatges i viatgers: Principals viatgers al llarg de la història de la humanitat.
- Estudis de cas.

Part 3. Periodisme mediambiental.

- El periodisme mediambiental com a especialització.
- Informar "de" i "des de" la natura.
- Els grans temes: Aigua, Biodiversitat, Residus, Energia, Salut i Canvi climàtic.
- Ecologia i mitjans de comunicació.
- Com dissenyar i organitzar una expedició científica.

Part 4. Narrativa de viatges.

- Viatjar i narrar?: La paraula.
- Altres atributs d'interès: Fotografia, audiovisual i recursos sonors.
- Literatura de viatges: Principals narradors i periodistes.
- Anàlisi de textos: Com escriure sobre un viatge.
- El relat periodístic i els viatges: Crònica, reportatges i altres gèneres d'interès.
- Guies de viatge: Tipologia i característiques definitòries.
- Publicacions periòdiques: De la revista especialitzada al llibre en primera persona.
- Estudis de cas.

Part 5. Indústria, turisme i mercat.

- Aproximació al sector turístic.
- La llibreria especialitzada: Organització i tendències.
- Les agències es reinventen: Tipologia i continguts.
- Nous productes i tendències en el sector.

Part 6. Medi Ambient, viatges i internet

- Continguts mediambientals i de viatges a la Xarxa.

- Plataformes, instruments i recursos digitals per al periodista de viatges.
- Estudis de cas.

NOTA: El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura.

Metodologia

- La base de la metodologia docent serà arribar a un aprenentatge autònom per part dels estudiants.
- L'activitat tutelada pel professor, amb una participació constant i activa de l'alumne, permetrà que aquest assumeixi les competències genèriques i específiques plantejades en el disseny de l'assignatura, dins del Pla d'estudis.
- Les activitats d'aprenentatge (classes pràctiques) ocupen un protagonisme destacat en el marc de l'assignatura.
- Els alumnes assistiran a classes teòriques on s'explicaran conceptes, desenvoluparan debats i comentaran materials i casos.
- La separació del grup en subgrups d'índole pràctica permetrà un treball i una exercitació variada i molt detallada dels exercicis plantejats.
- El campus virtual serà una eina important en el marc de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques	22	0,88	5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20
Seminaris i debats	16	0,64	1, 4, 11, 12, 19
Sessions teòriques	15	0,6	1, 6, 7, 10, 11, 12, 16
Tipus: Supervisades			
Activitats d'avaluació	3	0,12	8, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball autònom	76	3,04	1, 2, 3, 7, 9, 15, 17, 20

Avaluació

El sistema d'avaluació tindrà dues parts clarament diferenciades:

PART PRÀCTICA: 80%.

PART TEÒRICA: 20%.

L'assignatura consta de les activitats d'avaluació:

- Ressenya: 20% sobre la qualificació final.
- Quadern de viatges (Bitàcola): 40% sobre la qualificació final.
- Pràctiques: 40% sobre la qualificació final.

- Per poder aprovar l'assignatura, caldrà treure una nota mínima de 5 a cada activitat.
- L' alumnat tindrà dret a la recuperació de l' assignatura si ha estat avaluat del conjunt d'activitats; el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura.
- Per poder presentar-se a la recuperació de l'assignatura, caldrà obtenir la nota mitjana de 3,5.
- Les activitats que queden excloses del procés de recuperació són: Quadern de viatges.
- En ser avaluació continuada, s'hauran de fer totes les proves avaluables programades. (En casos excepcionals, i amb l'aprovació prèvia de l'Equip docent, es podrà dissenyar un sistema d'avaluació diferent).
- Per aprovar l'assignatura s'aprovarà tant la part pràctica com la teòrica (obtenint la qualificació equivalent a un 5 sobre 10, en cadascuna de les parts).
- En cas d' aprovar una de les parts i suspendre l' altra, l'alumne tindrà la qualificació de suspens.
- Més de tres faltes d'ortografia en alguns treballs suposarà el suspens. La nota obtinguda a la re avaluació de teoria serà la nota final d'aquesta part.
- La nota obtinguda a la re avaluació de pràctica farà mitjana amb la nota obtinguda a les pràctiques del curs.
- A les proves de re avaluació (teòrica i pràctica) també hi podran accedir els alumnes que vulguin pujar la seva nota. La nova nota serà la definitiva a la part teòrica i farà mitjana amb la resta de pràctiques a la part pràctica.
- En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà realitzar una única prova de síntesi que consistirà en examen de teoria i pràctica. La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova síntesi.
- En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Bitàcola	40	6	0,24	1, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17
Pràctiques	30	9	0,36	3, 9, 11, 13, 18, 19, 20
Ressenya	30	3	0,12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 19

Bibliografia

- AAVV. (1987). *El libro de la aventura*. Madrid, Salvat.
- AA.VV. (2010). *Guía para periodistas sobre biodiversidad y negociación internacional*. APIA, Madrid.
- AA.VV. (2010). *Los periodistas ante la información de Cambio Climático*. MARM.
- AA.VV. (2009). *El periodismo ambiental. Análisis de un cambio cultural en España*. Fundación Gas Natural. Madrid.
- AA.VV. (2003) *Viajeros*. Ediciones Península, Barcelona, 2003.
- ALDEKOA, Xavier (2018). *Océano África*. Barcelona: Booket.
- ALDEKOA, Xavier (2023). *Quijote en el Congo*. Barcelona: Península.
- BRIONGOS, Ana María (2023). *Mi cuaderno dorado*. Barcelona: Laertes.

- JIMÉNEZ, David (2023). *Los diarios del opio*. Barcelona: Ariel.
- STAFFORD, Ed (202). *Expediciones al descubierto*. Madrid: Anaya Touring.
- ASH, John; TURNER, Luois. (1991). *La horda dorada*. Madrid, Endymión.
- AUGÉ, Marc (1998). *El viaje imposible. El turismo y sus imágenes*. Barcelona, Gedisa. AUGÉ, Marc (1993). *Los 'no' lugares. Espacios del anonimato*. Barcelona, Gedisa.
- AUGÉ, Marc (1996). *El sentido de los otros*. Barcelona, Gedisa. BARDAVÍO, José María (1977). *La novela de aventuras*. Madrid, SGEL.
- BELENGUER JANÉ, Mariano (2002). *Periodismo de viajes: Análisis de una especialización periodística*. Comunicación Social Ediciones, Sevilla.
- CACHÁN, Carlos (2008). *Últimas tendencias en el periodismo ecológico*. Madrid, FIEC. CALVINO, Italo (2008). *Las ciudades invisibles*. Madrid, Siruela.
- CAMPO GÓMEZ, Jesús del (1996). *Tesoros, selvas y naufragios: De Stevenson y Conrad a Theroux y Coetzee*. Oviedo, Univ. de Oviedo.
- CAPARRÓS, Martín (2015). *Lacrònica*. Barcelona, Planeta. CAPARRÓS, Martín (2014). *El hambre*. Barcelona, Planeta. CAPARRÓS, Martín (2018). *Postales*. Barcelona, Altaïr Heterodoxos.
- CAPARRÓS, Martín (2014). *El hambre*. Barcelona, Planeta.
- CAPARRÓS, Martín (2018). *Postales*. Barcelona, Altaïr Heterodoxos.
- CASTRO, Ricardo de (Coord.) (2005). *Más que palabras. Comunicación ambiental para una sociedad sostenible*. Junta de Castilla y León. Gea. Valladolid.
- CONRAD, Joseph. (2008). *En el corazón de las tinieblas*. Madrid, Valdemar.
- DARWIN, Charles.R. (2006). *Diario de Viaje de un Naturalista alrededor del Mundo*. Madrid, Alianza Editorial.
- DELIBES, Miguel y DELIBES DE CASTRO, Miguel (2005). *La Tierra Herida*. Destino, Barcelona.
- DESCHAPS, Hubert (1971). *Historia de las exploraciones*. Barcelona, Oikos-Tau.
- DÍAZ, L. (1986). "El viaje en la literatura (Del libro de Apolonio a los viajeros románticos)". EN: D'AULNOY, M.C. *Relación del viaje de España*. Madrid, Akal.
- DOVAL, Gregorio (2009). *Indios norteamericanos*. Nowtilus, Madrid.
- EEDE, Joanna (Ed.) (2010). *Somos uno. Un homenaje a los pueblos indígenas*. Barcelona, Art Blume.
- ESTEVA, Jordi (2009). *Los árabes del mar*. Ediciones Península, Barcelona.
- ESTEVA, Jordi (2011). *Socotra, la isla de los genios*. Atalanta, Girona.
- FERNÁNDEZ REYES, Rogelio (2003). "En torno al debate sobre la definición del periodismo ambiental". EN: *Ámbitos*. Número 9-10.
- FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, Joaquín (1995). *Periodismo ambiental en España*. Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente, Madrid.
- GALEANO, Eduardo (2008). *El libro de los abrazos*. Madrid, Siglo XXI.
- GARCÍA, José Pablo; MORÓN, María José (2015). *¡A tomar por mundo! La vuelta al mundo con 20euros*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- GARCÍA GUAL, Carlos (1981). *Mitos, viajes, héroes*. Madrid, Taurus.
- GARCÍA CASTAÑEDA, Salvador (Coord.). (1999). *Literatura de viajes. El Viejo Mundo y el Nuevo*. Madrid, Castalia.
- GÓMEZ MENDOZA, Josefina.; ORTEGA CANTERO, Nicolás. (1988). *Viajeros y paisajes*. Madrid, Alianza.
- GRIAN (2007). *El sendero de las lágrimas*. Barcelona: Ediciones Obelisco. GUERRIERO, Leila. *Frutos extraños*. Madrid: Alfaguara.
- HANBURY-TENISON, Robin (2010). *Grandes exploradores*. Londres. Thames & Hudson. HOLMES, Burton (2010). *Crónicas de un viajero. El pionero del fotoreportaje*. Los Ángeles, Taschen. HUMBOLDT, Alejandro de. (2003). De. *Cuadernos de la Naturaleza*. Madrid, Libros de la Catarata. IBN BATTUTA (2005). *Los viajes*. Barcelona, Proa.
- IBN BATTUTA (1997). *A través del islam*. Madrid, Alianza.
- JURADO, Francisco (Comp.) (1992). *Los mitos del turismo*. Madrid, Endymión. LÉVI-STRAUSS, Claude (2006). *Tristes trópicos*. Paidós, Madrid.
- MAGRIS, Claudio (2008). *El infinito viajar*. Anagrama, Barcelona.
- MARTÍNEZ, Francisco (2000). "Viajeros y científicos". EN: *Historia y vida*. Nº 97. Barcelona.
- MARTÍNEZ, Gabi (2011). *Sólo para gigantes*. Alfaguara, Madrid.
- MERINO, Luis (1995). "Turismo en masa. Los nuevos conquistadores arrasan pueblos enteros". EN: *El País Semanal*. Nº 252. P. 98-99.
- MORALES, Agus (2017). *No somos refugiados*. Madrid: Círculo de Tiza.

- MORATÓ, Cristina(2001). *Viajeras intrépidas y aventureras*. Barcelona, Plaza & Janés. NERBURN, Kent (2002). *Neither Wolf nor Dog*. New World Library, California (EEUU).
- PÉREZ TORNERO, José Manuel; TEJEDOR CALVO, Santiago (2014). *Viajar, sentir y pensar*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- PLA, Josep (1980). *Itàlia i el mediterrani*. O. C. XXXVII. Barcelona, Destino. PLA, Josep (1983). *El quadern gris. Un dietari*. Vol. 2. Barcelona, Destino. PLA, Josep (1990). *Viatge a Rússia*. Barcelona, Destino.
- POLO, Marco (2002). *Libro de las maravillas*. Alianza Editorial, Madrid.
- REVERTE, Javier (1997). "El viaje como creación". EN: *Revista de Occidente*. Nº 193. REVERTE, Javier (2008). *La aventura de viajar. Historias de viajes extraordinarios*. Barcelona, DeBolsillo.
- RIFFENBURGH, Beau (2007). *Los exploradores y sus descubrimientos*. Barcelona, Librería Universitaria.
- RIVAS NIETO, Pedro Eduardo (2006). *Historia y Naturaleza del periodismo de viajes. Desde el Antiguo Egipto hasta la Actualidad*. Miraguano Ediciones, Madrid.
- RULL, David; SERRALLONGA, Jordi (2008). *Viajes y viajeros. La aventura de viajar. Desde los orígenes hasta nuestros días*. Editorial Niberta, Barcelona.
- SERRA, Esteve (Comp.) (1998). *Es un buen día para morir. El guerrero indio*. Hesperus, Palma de Mallorca.
- SERRALLONGA, Jordi (2011). *Los guardianes del lago. Diario de un arqueólogo en la tierra de los maasai*. Barcelona, Mondadori.
- SILVA, Lorenzo (2000). *Viajes escritos y escritos viajeros*. Madrid, Anaya.
- SMITH, Valene. L. (Coord.) (1992). *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid, Endymión.
- TABUCCHI, Antonio (2012). *Viajes y otros viajes*. Anagrama, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2021). *Periodismo y viajes. Manual para ir, mirar y contar*. Barcelona: Edicions UB.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2021). *Manual para la creación de guías de viajes. Cómo contar el mundo en la era COVID-19*. Barcelona: UOC.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2008). *Más allá del resort. Descubriendo República Dominicana*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2009). *¿Dónde estás Guevara? Magia, aventura y leyendas en la isla de Cuba*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2010). "Cuadernos de viaje 2.0: Análisis de las oportunidades del Weblog para relato de viajes". EN: *Tercer milenio: Revista de comunicaciones, periodismo y ciencias sociales*. Vol. 19. Editorial Universidad Católica del Norte, Antofagasta, Chile.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2012). *Amara: Un viaje tras las pisadas del pueblo rarámuri*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2015). *Chakoka Anico: Un viaje 'imposible' al pueblo kikapoo*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2016). *Yunka Wasi: Historias que cuenta la selva*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- URBAIN, Jean Didier (1993). *El idiota que viaja*. Madrid, Endymión.
- VARGAS-HIDALGO, Rafael (1998). *El breviario del vagabundo. Álbum de curiosidades, maravillas, invenciones y descubrimientos*. Madrid, Compañía Literaria.
- VERDÚ, Vicente (1999). "Elogio del turista". EN: *Revista de Occidente*. Nº 218-219. P. 107 - 114.
- VERNE, Jules (1975). *Historia de los grandes viajes y de los grandes viajeros*. Barcelona, Ramón Sopena.
- ZULAICA, Pablo (2023). *Paisajeros. Veinte viajes en tren y sus protagonistas*. Barcelona: GeoPlaneta.

NOTA: Al llarg del curs es treballarà igualment amb materials derivats de weblogs, llocs web, mitjans de comunicació i congressos del sector.

Programari

- L'assignatura desenvolupa un taller de producció de continguts a partir d'eines multimèdia en línia.
- El treball es desenvolupa als laboratoris d'informàtica.

- Les sessions virtuals es duran a terme per Teams o Zoom.
- Els resultats dels exercicis es publiquen al portal Som Periodisme (www.somosperiodismo.es), del Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació de la UAB.